

Afet Yönetim Sistemi İçerisinde Arkeolojik Eserlerin ve Kültürel Mirasın Afetlerden Korunması Hakkında Değerlendirme Kütahya Müzesi Örneği

Evaluation On The Protection Of Archaeological Works and Cultural Heritage From Disasters Within The Disaster Management System: The Example Of Kutahya Museum

ÖZET

Arkeolojik kalıntıların incelenmesi ve yorumları ile ortaya çıkan bilimsel veriler; dünyanın farklı yerlerinde farklı mekanların da ve farklı zaman dilimlerinde var olan toplum ya da toplulukların yaşadıkları dönem içinde ortaya koydukları maddi kalıntıları içerir. Arkeolojik çalışmalar ile ortaya çıkarılan bu kültürel miras varlıklarının gelecek nesillere aktarılması için yeterli seviyede koruma önem arz etmektedir. Taşınır ve Taşınmaz Kültür Varlıklarını korumak amacı ve Arkeolojik araştırma faaliyetlerini bilimsel güvence altına almak üzere; özellikle kültürel mirası koruma bilincini arttırmak eğitim sistemimiz içerisinde çocuk yaşlarda sağlanması gereken elzem bir konu olarak karşımızda çıkmaktadır.

Dünyada meydana gelen iklim değişikliği ve küresel ısınma kaynaklı olarak oluşan depremler, seller, yangınlar gibi doğal afetlerden kültürel mirası ve arkeolojik eserleri korumak ve bu bilinci topluma aşılacak önem arz eden bir durum haline fazlasıyla gelmiştir. Son yıllarda özellikle deprem ve yangınlar neticesinde birçok kültür mirasımız zarar görmüştür. Bu çalışmada: “Ülkemizde 2. derece deprem bölgesinde yer alan Kütahya ili Kütahya Müze Müdürlüğü’nde afetlere karşı alınan önlemler ve çalışan personelin afet farkındalığı” konusunda değerli bilgiler verilecektir.

Anahtar Kelimeler: Kültür Varlıklarının Korunması, Afet, Afet yönetimi, Kütahya

ABSTRACT

Scientific data resulting from the examination and interpretation of archaeological remains include material remains produced by societies or communities that existed in different places and different time periods in different parts of the world during the period they lived. Adequate protection is important for the transfer of these cultural heritage assets revealed by archaeological studies to future generations. In order to protect Movable and Immovable Cultural Assets and to provide scientific assurance for archaeological research activities; increasing awareness of protecting cultural heritage is an essential issue that must be provided at a young age within our education system.

Protecting cultural heritage and archaeological artifacts from natural disasters such as earthquakes, floods and fires caused by climate change and global warming occurring in the world and instilling this awareness in society has become a matter of great importance. In recent years, many of our cultural heritages have been damaged, especially as a result of earthquakes and fires. In this study, valuable information will be given on the subject of “Measures taken against disasters and disaster awareness of the personnel in Kütahya Museum Directorate in Kütahya province, which is located in the 2nd degree earthquake zone in our country”.

Keywords: Protection of archaeological artifacts, Disaster, Disaster management, Kutahya

GİRİŞ

Anadolu toprakları yeraltı ve yerüstü zenginlikleri ile tarih ve tarih öncesi dönemlerden günümüze kadar birçok kültür ve uygarlığa ev sahipliği yapmış zengin bir coğrafyaya sahiptir. Bu sebeple Ülkemiz; kültür mirası, arkeolojik anıtlar ve kalıntılar yönünden oldukça zengin bir koleksiyona sahiptir. Binlerce yıllık tarihsel geçmişin gerçek tanıkları olan bu kalıntılar Anadolu kültür tarihine olduğu kadar, dünya insanlık tarihinin bilinmeyen yönlerine de ışık tutan izler taşır. Yapılan bilimsel kazı ve araştırmalar ile ortaya çıkarılmış kültürel mirasın yanında henüz birçoğu da keşfedilmeyi bekler.

Kültür varlıkları kazı öncesi ve sonrası dönemlerde fiziksel kimyasal ve biyolojik olarak sürekli bozulma tehdidi altında olan hassasiyetleri birbirinden farklı çeşitli organik ve inorganik materyallerden üretilmiş objelerdir. Bu

Sevcan Silek¹

Emre Safa Tengilimoğlu²

How to Cite This Article

Silek, S. & Tengilimoğlu, E. S. (2025). “Afet Yönetim Sistemi İçerisinde Arkeolojik Eserlerin ve Kültürel Mirasın Afetlerden Korunması Hakkında Değerlendirme Kütahya Müzesi Örneği” International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:11, Issue:7; pp:1217-1228. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.16420356>

Arrival: 19 May 2025

Published: 26 July 2025

Social Sciences Studies Journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

¹ Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Güzel Sanatlar MYO Mimari Restorasyon Programı, Kütahya, Türkiye, ORCID: 0000-0003-0285-7641

² Öğr. Gör., Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Kütahya Teknik Bilimler MYO Sivil Savunma ve İtfaiyecilik Programı, Kütahya, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4051-8499

eserler atmosferik ve çevresel koşullar dışında farklı tahrip unsurları olarak kaçak kazılar, bilinçsiz yapılaşma, tarımsal faaliyetler ve sel, deprem, erozyon gibi doğal afetlerin de sürekli olarak tehdidi altındadır.

Yakın tarihte bu Arkeolojik kalıntılar için en büyük tehlike kaçak kazılar, eser kaçakçılığı ile bilinçli ve bilinçsiz yok etme söz konusuydu. Günümüzde ise daha çok; küresel ısınma, iklim değişikliği, doğal afetler, aşırı nüfus artışı ve yükselen yaşam standartlarına paralel olarak, avantajlı topografik konumları sebebiyle eski kültürler tarafından kullanılan fakat henüz bilinmeyen ve tescillenmemiş alanların imara açılması ve inşaat faaliyetleri ile tahribat söz konusu olabilmektedir.

Kazı alanından laboratuvar ortamındaki çalışmalara kadar her aşamada titizlikle yürütülen Arkeolojik kazı çalışmaları ile ortaya çıkarılmakta olan eserler insanlık tarihine ışık tutmakla birlikte her yeni bulgu ile geçmişte yaşamış olan kültürlerle ve atalarımızın yaşamlarına ilişkin merakımızı bir kez daha yenilemekte ve heyecan uyandırmaktadır.

Arkeolojik çalışmalar öncelikle bilimsel metotlarla tarih ve tarih öncesi devirlere ait kültürlerin maddi kalıntıları ve birbiriyle olan etkileşimlerini ortaya çıkarma, yorumlama ve yayınlamayı hedef almaktadır. Kültür varlıklarının araştırılması, bu tarihsel kalıntıların geri dönüşü olmayan bir şekilde tahribatı tehlikesini de beraberinde getirdiğinden, ortaya çıkan eserlerin belgelenmesi ve sonraki teşhir ve depolama süreçlerinde korunması ayrıcalıklı bir önem kazanmaktadır (Savrum,2011). Toprak altındaki çeşitli nitelikteki kültür kalıntıları üst düzeyde belge ve anıt değerine sahiptir. Bu nedenle en özenli biçimde korunmaları gerekmektedir (Akkaya,1993).

Ülkemiz toprakları, olağanüstü zenginlikte bir kültürel mirasa sahiptir. Ancak bu önemli potansiyele rağmen, 2000’li yıllara kadar ülkemizde sürdürülebilir ve sistematik bir koruma yaklaşımı geliştirilememiş buna bağlı olarak toplumda kültürel miras kavramı ve koruma bilinci oluşmamış ve pek çok kültür varlığı geri dönüşü olmayan biçimde tahrip olmuştur. Bu sürece eşlik eden en temel sorunlar arasında; kurumlar arası koordinasyonun zayıflığı, maddi kaynakların yetersizliği ve uzman personel eksikliği yer almaktadır. Aynı zamanda bu alanlarda görev yapan teknik personelin gerekli eğitim ve donanımına sahip olmaması, koruma çabalarının istikrarlı ve kalıcı hale gelmesini güçleştirmiştir.

Ülkemizde arkeolojik mirasın korunması ve yönetimi, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Bu görev, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ve buna bağlı yönetmelikler aracılığıyla tanımlanmıştır. Türkiye’nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler ve UNESCO’nun belirlediği ilkeler de, koruma çalışmalarına evrensel bir perspektif kazandırmakta ve yasal çerçevenin bütünüyle bir parçası olarak kabul edilmektedir.

ARAŞTIRMA VE BULGULAR

Genel Kavramlar

Kültürel Miras Varlıkları Kavramsal Çerçeve

Kültürel miras, bir toplumun tarihsel deneyimlerinin, ortak değerlerinin ve kolektif hafızasının somut ve soyut göstergeleri aracılığıyla günümüze taşınmasını sağlayan çok boyutlu bir kavramdır. Bu miras, toplumların tarihsel sürekliliğini koruyarak kültürel kimliğin şekillenmesine olanak tanırken, bireylerin toplumsal belleğe bağlanmasını ve kültürel değerlerle bütünleşmesini sağlar.

Maddi ve manevi unsurları bünyesinde barındıran kültürel miras, geçmişin izlerini taşıyan yapılar, arkeolojik alanlar, tarihi kent dokuları ve kültürel peyzajlar gibi fiziksel varlıkların dışında gelenek haline gelmiş bilgi birikimi ve uygulamalar gibi çeşitli soyut öğeleri de kapsar. Bu bağlamda kültürel miras, yerel özgünlük ile evrensel insanlık değerleri arasında köprü kuran, toplumların tarihini ve kültürel çeşitliliğini yansıtan bir bütündür.

Mimari miras, farklı tarihsel dönemlere ait sivil, askeri, dini vb. gibi farklı işlevlere sahip yapıların ve kent dokularının bir araya gelmesiyle oluşan; estetik, işlevsel, tarihsel, teknolojik ve simgesel nitelikleriyle toplumsal bellek için önemli bir kültür mirasıdır. Bu yapıların korunması; sadece fiziksel bir müdahale değil, aynı zamanda kültürel sürekliliği sağlama amacı taşıyan bütüncül bir yaklaşımla ele alınarak yaşatılması ve özgün karakterinin bozulmadan gelecek kuşaklara aktarılması büyük önem arz etmektedir.

Kültürel mirasın korunmasına yönelik olarak tanımlanan koruma alanları, taşınmaz kültür varlıklarının ve bunlarla ilişkili doğal çevrelerin fiziksel, çevresel ve tarihsel bütünlüğünü güvence altına almak üzere belirlenmiş, müdahale sınırları bilimsel ve hukuksal ölçütlerle tanımlanmış özel bölgelerdir. Bu alanlar, geçmişte önemli tarihi olaylara sahne olmuş, arkeolojik kalıntıların yoğunlukla bulunduğu veya sosyal yaşamın biçimlendiği yerler olarak öne çıkar.

İnsanın doğal çevresiyle kurduğu uzun süreli etkileşim sonucunda şekillenen kültürel peyzaj alanları ise, yerleşim düzenlerinden üretim ilişkilerine, estetik tercihlerden toplumsal yapılara kadar uzanan geniş bir yelpazede insan-doğa ilişkisini gösteren tarım hayvancılık faaliyet alanları olup ekolojik ve kültürel çeşitliliği ortaya koyan alanlardır. Su altı kültürel mirası ise, en az yüz yıldır kesintili ya da sürekli biçimde su altında kalan, tarihi, arkeolojik ve kültürel niteliklere sahip unsurları ifade eder.

Koruma Bilinci Tarihsel Süreç

Koruma bilinci ilk olarak dini, milli, siyasi, ekonomik gibi farklı sebeplerle bazı yapıların anıtların yada kurumların korumaya alınması ile gelişmeye başlamıştır. Ayrıca, koruma uygulamalarında dönemin hakim estetik anlayışı ve sanat eğilimlerinin izlerini görmek mümkündür.

Özellikle 18. yüzyılda koruma fikri daha sistematik bir hale gelmiş, 19. yüzyılda ise restorasyon faaliyetleri büyük bir ivme kazanmıştır. 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren koruma, bağımsız ve bilimsel bir disiplin olarak kabul görmeye başlamıştır. Koruma çalışmalarının ivme kazandığı asıl dönem 18. yüzyıl olarak kabul edilirken, 19. yüzyılın başlarında Fransız mimar Viollet-le-Duc tarafından yürütülen restorasyon projeleri, Avrupa’da koruma bilincinin yaygınlaşmasına öncülük etmiştir. Bu gelişmelerle birlikte Fransa, modern koruma anlayışının şekillenmesinde lider ülkelerden biri olmuştur (Çekül Vakfı, 2010).

Koruma Disiplininin Kurumsallaşması

Tarihi yapıların korunmasına yönelik çalışmaların; bilimsel, kurumsal ve sistematik bir çerçevede ele alınması özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında ivme kazanmıştır. Anıt niteliği taşıyan yapılar sadece mimari üstünlükleri nedeniyle değil; aynı zamanda insanlığın tarihsel belleğini yansıtan, toplumsal kimliği güçlü kılan ve kültürel sürekliliği sağlayan değerler olarak görülmeye başlanmıştır.

Daha önceki; bireysel yapıların korunmasına yönelik olan anlayış yerini, tarihi yapının yer aldığı çevresel, kültürel ve sosyal bağlamı da içine alan bütüncül bir koruma stratejisine bırakmıştır. Artık koruma, yalnızca tek bir yapının restorasyonu değil; o yapının bulunduğu sokak dokusu, kent yapısı, peyzaj öğeleri ve kültürel çevresiyle birlikte ele alınması gereken çok boyutlu bir süreç olarak değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda 20. yüzyıl başlarında İtalyan mimar ve koruma kuramcısı Gustavo Giovannoni, tarihi yapıların yalnızca fiziksel bütünlüğünün değil, bununla birlikte bulunduğu çevresel bağlamın da korunmasının zorunlu olduğunu ortaya atmış ve çağdaş koruma anlayışının kuramsal temellerini oluşturmuştur. Onun bu yaklaşımı, modern koruma disiplininin yalnızca yapıya değil, yapının ilişkili olduğu sosyal, tarihi ve mekansal bağlamlara da bir bütün olarak bakılması gerektiğini ortaya koymuştur.

Koruma bilincinin kurumsallaşma sürecinde İtalya’nın öncü olduğu Batı Avrupa ülkelerinde tarihi çevrenin korunmasına yönelik ilk yasal düzenlemeler hayata geçirilmiş ve uluslararası koruma ilkelerinin temelini oluşturacak çalışmalar yapılmıştır. Fransa ve İngiltere ise koruma alanında oluşturdukları mevzuat altyapısı, uygulama örnekleri ve bilimsel yaklaşımlarıyla bu sürece önemli katkılar sağlamıştır. Bu ülkelerde yaşanan gelişmelerin sonucunda, bugün örnek gösterilen düzenli, koruma bilinciyle şekillenmiş kent dokuları ortaya çıkmıştır (Çekül Vakfı, 2010).

Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Gelişim Süreci

Türkiye’de kültürel varlıkları korumaya dönük ilk ciddi kurumsallaşma adımları, Tanzimat Dönemi’nde (1839-1876) atılmıştır. Bu dönemde ressam, müzeci ve arkeolog kimliğiyle bilinen Osman Hamdi Bey, 1868 yılında yürürlüğe giren ve sonrasında 1874, 1884 ve 1906 yıllarında güncellenen Asar-ı Atika Nizamnameleri’nin hazırlanmasında öncülük etmiştir. İlk düzenleme, arkeolojik kazılar ve buluntulara ilişkin yasal çerçeveyi oluştururken; 1884 tarihli nizamname, tarihi eser kavramını tanımlayarak bu eserlerin devlete ait olduğunu belirtmiş, ancak Osmanlı dönemine ait yapıları kapsam dışı bırakmıştır. 1906’daki son nizamname ise bu sınırlamaları aşarak, kapsamı genişletmiş ve ilk kez eser sahiplerinin mülkiyet haklarına sınır getirilmiş, tarihi eserlerin yurt dışına çıkarılması yasaklanmıştır. Bu yasal metinler, Cumhuriyet döneminin temel koruma yasalarının altyapısını oluşturmuştur. Mustafa Kemal Atatürk’ün öncülüğünde 15 Nisan 1931’de kurulan Türk Tarih Kurumu, bu topraklarda yaşamış medeniyetlerin izlerini araştırmayı ve korumayı amaçlamıştır. 1935 yılında, Atatürk’ün talimatıyla Florya Köşkü’nde düzenlenen toplantıda, Türk Tarih Kurumu Başkanı Hasan Fehmi Çambel ve Afet İnan ile gerçekleştirilen görüşmede, yalnızca arkeolojik kazıların yeterli olmadığı; eserlerin toplanması, korunması, restore edilmesi ve bu konularda yerel halkın bilinçlendirilmesi gerektiği özellikle vurgulanmıştır.

1933 yılında oluşturulan Anıtların Korunması Ulusal Konseyi, hazırladığı raporlarla koruma bilincini kurumsallaştırmaya yönelik önemli adımlar atmıştır. Bu süreçte, tehlike altında olduğu tespit edilen yapılar belgelenmiş, 3500’e yakın eser kayıt altına alınmış, ayrıntılı raporlar ve onarım planları oluşturulmuştur. 1973

yılında kabul edilen 1710 sayılı yasa, Osmanlı döneminden sonra kültürel mirasın korunmasına ilişkin çıkarılan ilk modern yasadır. Bu yasa, tarihi eserlerin yanı sıra ören yerleri, arkeolojik bölgeler ve doğal sit alanlarını da koruma kapsamına almış, Anıtlar Yüksek Kurulunu hem yapı bazında hem de çevresel bağlamda sorumlu bir otorite haline getirmiştir. 1983'te yürürlüğe giren Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ise kavramsal genişlemeye giderek, "antik anıt" ve "kültürel miras" gibi tanımların içeriklerini genişletmiş; yalnızca anıtsal yapılar değil, yerleşim alanları, mahalleler, geleneksel evler ve doğal dokular da koruma çemberine alınmıştır. Bu dönemde Anıtlar Yüksek Kurulu yerini, Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulları ve merkezi Yüksek Kurul'a bırakmış; böylece koruma politikası hem yerel hem ulusal düzeyde kurumsallaştırılmıştır.

Resim 1:Göbeklitepe Çatı Koruma

Kaynak: <https://m.aksam.com.tr/foto-galeri/guncel/-gobeklitepe-yeni-yuzuyle-ziyaretci-sayisini-katlayacak-/41879/>

27 Temmuz 2004 tarihinde yürürlüğe giren 5226 sayılı yeni yasa, koruma alanı için yeni bir açılım olmuştur. Ondan iki hafta önce TBMM'ye gelen 5225 sayılı Kültür Yatırımları ve Girişimlerini Teşvik Yasasının satır aralarında, 5226 sayılı yasanın temel kavramlarının ilk ayak sesleri duyulmuş 5226 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası; KUDEB yapılanması, Taşınmaz Kültür Varlıklarının Onarımına Yardım ve Katkı Payı, vergi bağışıklığı ve indirimler gibi yenilikler getirmiştir (Zırvalı & Cabbar, 2015).

Afetler ve Korunma

Afet Yönetimi; Afetlerin olumsuz etkilerinden dolayı meydana gelen zararların azaltılması ve önleyici çalışmaların gerçekleştirilmesi, afet sonrasında oluşan olumsuz durumlara etkili, hızlı ve zamanında müdahale edilmesi, afetin etkilerinin azaltılarak toplumun güvenli, yeni bir yaşam alanı oluşturulabilmesi için gereken tüm faktörleri içeren bütünlüklük bir mücadele süreci olarak tanımlanabilir.

Başka bir ifadeyle afet yönetimi, oluşan afetin zararlarının azaltılması, önleyici çalışmaların gerçekleştirilmesi, afet olmadan önce, afet anında ve sonrasında almamız gereken tedbirler ve yapılması gerekli olan çalışmaların planlama, koordine edilme, yönlendirilme, desteklenme ve etkili olarak uygulanabilmesi için bütün kamu kuruluşlarının ve sivil toplum örgütlerinin, imkanları ve kaynakları hedeflenen stratejik öncelik ve hedefler doğrultusunda kullanımını gerekli kılan, çok disiplinli, çok aktörlü, çok yönlü, dinamik ve bütünlüklük bir risk yönetişim sürecidir.

Uluslararası Düzeyde Kültürel Mirasın Korunmasına Yönelik Girişimler

20. yüzyılın başlarından itibaren, kültürel mirasın ve tarihi çevrelerin korunması amacıyla uluslararası ölçekte çeşitli sözleşmeler, bildirgeler, ilkeler ve yönetmelikler geliştirilmiştir. Bu belgeler, yalnızca kültür varlıklarının fiziksel korunmasını değil; aynı zamanda dünya mirasının ortak insanlık değeri olarak ele alınmasını hedefleyen küresel bir bilinç oluşturmaya amaçlamaktadır. Bu bağlamda, ülkelerin ulusal düzeyde hayata geçirdiği koruma politikalarının, oluşturulan bu küresel norm ve prensiplerle uyum içinde olması beklenmektedir.

Bu sürecin en önemli kilometre taşlarından biri, 1972 yılında UNESCO tarafından hazırlanan "Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunması Sözleşmesi"dir. Söz konusu sözleşme; tehlike altında bulunan ve yok olma riski taşıyan, estetik, tarihi ya da doğal değer açısından önemli sayılan birçok kültürel ve doğal unsurun korunmasını amaçlamaktadır. Bu belgeyle birlikte, uluslararası iş birliği temelinde koruma sorumluluğu yalnızca bir ülkeye ait olmaktan çıkarak, tüm insanlığın ortak mirası olarak kabul edilen değerler için küresel bir sahiplenme anlayışı gelişmiştir (Zırvalı & Cabbar, 2015).

Kültür varlıkları ve tarihi çevrelerde afet riski yönetimi kavramlarının Dünya Miras Listesinde yer alan varlıkların korunmasına dönük şekillendiği görülmektedir. Dünya Miras Sözleşmesi'nin önemli hedeflerinden biri listede yer

alan varlıklarının korunmasından sorumlu otoritelerin yeterli yasal, idari, teknik alt yapıyı oluşturmamasını bir yükümlülük haline getirerek devletlerin ulusal kültür mirası için de benzer gelişmeleri yakalamasını sağlamaktır (Dinçer,2012).

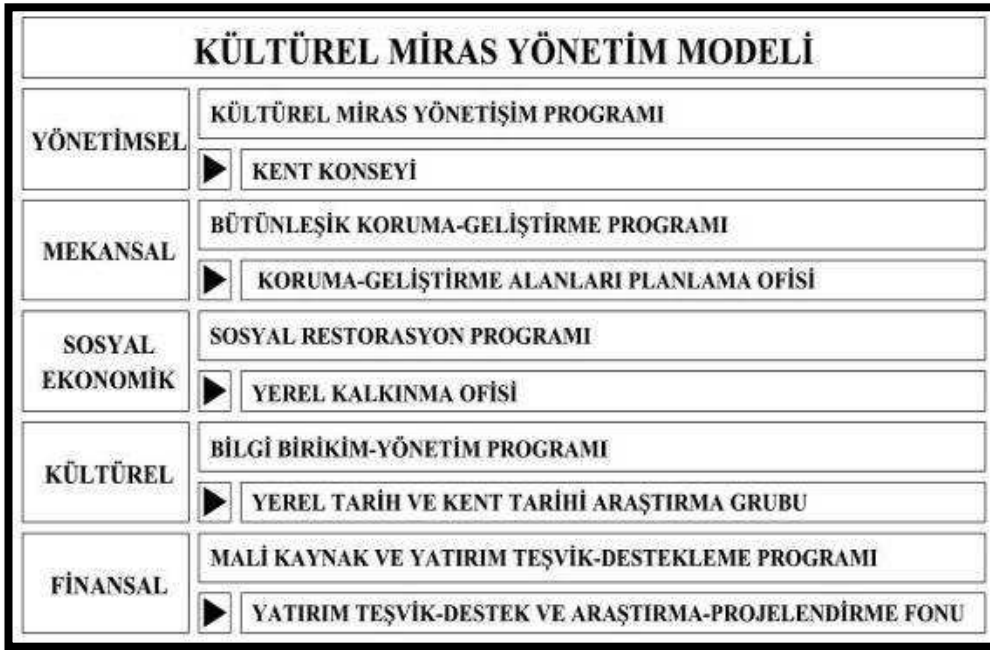
Ülkemizin coğrafi konumu ele alındığında Kültür varlıklarımızın, deprem, sel, heyelan, yangın kaya düşmesi ve benzeri afetlere karşı daha dayanıklı ve güvenli hale getirilmesi için çalışmalar yapılmalıdır. Ülkemizde kültür varlıkları ve tarihi çevrelerde afet yönetimi fikri dünya miras listesinde yer alan varlıklarla ilgili uluslararası mevzuat çerçevesinde şekillenmiştir. 2863 sayılı Kanunda taşınmaz kültür varlıkları ve tarihi çevrelerde “risk”, “risk yönetimi”, “afet” gibi kavramlar bulunmamaktadır. (Gündoğdu,2014)

Deprem Riski Altındaki Kültürel Miras ve Koruma Stratejileri

Kültürel miras bakımından son derece zengin olan Anadolu coğrafyası, farklı medeniyetlerin izlerini taşıyan çok sayıda tarihi yapıya ev sahipliği yapmaktadır. Ancak bu coğrafyanın aktif bir fay hattı üzerinde yer alması, bu değerli yapıların deprem riskiyle sürekli olarak karşı karşıya kalmasına neden olmaktadır. Geçmişte birçok tarihi yapı, depremler sonucu kısmen zarar görmüş; bazıları onararak yeniden işlev kazanmış, bazıları ise tamamen yıkılarak yeniden inşa edilmiştir.

Bu gibi doğal tehditlere karşı kültürel miras korumanın en etkili yollarından biri, yapıların düzenli olarak izlenmesi ve periyodik bakım faaliyetlerinin aksatılmadan yürütülmesidir. Aksi halde uzun süreli ihmal ve çevresel etkenler, bu tarihi yapıların fiziksel dayanıklılığını zayıflatmakta ve onları afetler karşısında savunmasız bir hale getirmektedir.

Bugün birçok ülke, özellikle deprem gibi doğal afetlere karşı kültürel mirasın korunması için “bütünleşik risk yönetimi” modelini benimsemektedir. Bu yaklaşım, afet öncesi alınacak önlemler, afet anında uygulanacak acil müdahale planları ve afet sonrasında gerçekleştirilecek iyileştirme çalışmalarının bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını esas alır. Türkiye’de de bu alanda atılan adımların etkinliğini artırmak amacıyla benzer stratejilere ağırlık verilmesi gerekmektedir (Vakıflar Genel Müdürlüğü, 2014).

Şekil 1: Örnek Kültürel Miras Yönetim Modeli

Kaynak: Özcan, K., & San, D. K. (2011). Kültürel miras yönetimi: Birgi bütünleşik sit alanları için bir model. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 97-101.

2023 Şubat ayında meydana gelen büyük depremden etkilenen illerde dört adet Dünya Miras Alanı, 3715 sit alanı ve 7987 tescilli taşınmaz kültür varlığı bulunmaktadır. Ancak bu resmi sayıların ötesinde, tescilli olmadığı halde korunması gerekli kültür varlığı niteliği taşıyan çok sayıda yapı, arkeolojik, kırsal ve kentsel doku, kültürel peyzaj alanı ve somut olmayan kültürel miras ögesi de depremlerden etkilenmiş durumdadır. Anıtsal yapılardan ve sivil mimarlık örneklerinden ağır hasar görenlerin kimi kısmen, kimi tamamen yıkılmış; kentsel, kırsal dokularda ve kültürel peyzaj bileşenlerinde önemli kayıplar meydana gelmiştir. Çok katmanlı ve zengin kültürel birikime sahip bu coğrafyada, daha önce örtülü olan arkeolojik katmanlar, üzerindeki yapıların yıkılmasıyla ulaşılabilir hale gelmiş; kültür varlıkları ve diğer yerleşmelerin bulunduğu alanlarda zemin koşulları değişmiştir.

Resim 2: Diyarbakır

Kaynak: https://www.yapi.com.tr/haberler/depremde-zarar-goren-kulturel-mirasin-insa-sureci-basliyor_198732.html

Resim 3: Hatay

Kaynak: <https://www.gercekgundem.com/kultur-sanat/deprem-bolgesindeki-tarihi-yapilar-ne-durumda-411391?sayfa=3>

Japonya'da Müzelerde Kültürel Mirasın Afetlerden Korunması: Bir Model Uygulama

Japonya, sık yaşanan doğal afetler nedeniyle kültürel mirasın korunması konusunda dünya çapında örnek gösterilen bir ülke haline gelmiştir. Kültürel miras, toplumların geçmişle olan bağlarını güçlendiren, kimlik inşasına katkıda bulunan ve tarihsel sürekliliği temsil eden değerli öğelerdir. Ancak doğal afetler, bu mirasın kalıcılığını tehdit eden başlıca unsurlar arasında yer almaktadır. Japonya gibi depremlerin, tayfunların ve sellerin sık yaşandığı ülkelerde, müzelerdeki kültürel varlıkların korunması büyük bir öncelik haline gelmiştir. Japonya, bu konuda geliştirdiği yüksek teknolojiye dayalı önlemler, yapı standartları ve afet yönetimi protokolleriyle dikkat çekmektedir (www.bunka.go.jp).

Deprem Riskine Karşı Yapısal Önlemler

Japonya'daki müzeler, sismik hareketlere karşı dayanıklı şekilde inşa edilmiştir.

- ✓ Titreşim emici sistemler (sismik izolatörler), eserlerin sergilendiği vitrin ve raf sistemlerinde yer almaktadır. Bu sistemler, deprem anında sarsıntının etkisini azaltır.
- ✓ Yüzen zemin sistemleri, müze yapılarının temelinde enerji emici olarak kullanılmakta ve deprem enerjisinin sergi alanlarına zarar vermesi önlenmektedir.
- ✓ Sergileme üniteleri, sabitlenmiş ve devrilmeyi önleyecek şekilde tasarlanmıştır.

Yangınlara Karşı Önlemler

Yangın, kültürel eserler için en yıkıcı afet türlerinden biridir. Japonya'daki müzelerde:

- ✓ Yangın algılama sistemleri son derece hassas sensörlerle donatılmıştır.
- ✓ Gazlı yangın söndürme sistemleri kullanılarak eserlerin suyla zarar görmesi engellenmektedir.
- ✓ Koleksiyon depoları, ısıya dayanıklı malzemelerle izole edilmiş olarak tasarlanmıştır.

Sel ve Su Baskınlarına Karşı Koruma

Su baskınlarına karşı alınan önlemler şu şekildedir:

- ✓ Yüksek raf sistemleri ile eserler tabandan yükseltilmiş alanlarda korunur.
- ✓ Yalıtımlı bina temelleri ve su geçirmezlik sistemleriyle alt katlardaki eserlerin zarar görmesi önlenir.
- ✓ Müze komplekslerinde acil pompa sistemleri ve tahliye yolları hazır bulundurulmaktadır.

Acil Durum Planları ve Personel Eğitimi

Afet anında hızlı ve etkin müdahale için müze çalışanlarına yönelik sürekli eğitimler düzenlenmektedir:

- ✓ Tatbikatlar her yıl düzenli olarak yapılır.
- ✓ Eser tahliye planları önceden hazırlanmış ve personele ezberletilmiştir.
- ✓ Dijital arşiv sistemleri, eserlerin hızlıca yer tespiti ve kontrolünü sağlamaktadır.

Örnek Uygulamalar:

- ✓ Deprem sarsıntısına karşı özel destekli raflar
- ✓ Titreşim önleyici (sismik izolatörlü) vitrinler
- ✓ Yangın algılama sensörleri ve gazlı söndürme cihazları
- ✓ Eserlerin yükseltilmiş platformlarda sergilenmesi
- ✓ Acil durum eğitimlerinden bir kare (personel tatbikatı)

Japonya'nın müze ve kültürel miras alanında geliştirdiği afetlere karşı koruma önlemleri, yalnızca teknoloji değil aynı zamanda kurumsal işleyiş, eğitim ve kültürel farkındalık yönüyle de örnek teşkil etmektedir. Özellikle Türkiye gibi benzer afet risklerine sahip ülkelerde bu sistemlerin uyarlanması ve geliştirilmesi, kültürel mirasın sürdürülebilirliğini güvence altına alacaktır(www.bunka.go.jp).

Uygulama Örnekleri

1.1995 Hanshin-Awaji (Kobe) Depremi

- ✓ Yer: Hyogo Eyaleti, Kobe ve çevresi
- ✓ Tarih: 17 Ocak 1995
- ✓ Şiddet: 7.2 Mw
- ✓ Kayıp: ~6.400 can kaybı

Müzelere ve Kültürel Miras Alanlarına Etkisi:

- ✓ 50'den fazla müze ve kültür kurumu zarar gördü.
- ✓ Hyogo Eyalet Müzesi'nin bazı sergi salonları çöktü; vitrinler kırıldı, eserler zarar gördü.
- ✓ Mermer ve seramik eserlerde büyük kayıplar yaşandı (özellikle sabitlenmemiş objeler kırıldı).
- ✓ Ahşap tapınaklar ve tarihi evler, temellerindeki sarsıntıya dayanamayarak kısmen çöktü.
- ✓ Özellikle geleneksel Kura (depolama yapıları) çöktü ve içindeki birçok tarihi obje yok oldu.
- ✓ Restorasyon ve belge eksikliği nedeniyle bazı eserlerin kurtarılması güçleşti.

Bu deprem, Japonya'da müzelerde sismik koruma teknolojilerinin zorunlu hale gelmesini sağladı. "Sismik izolatörlü vitrinler" ve "sabit sergileme üniteleri" bu dönemde yaygınlaştı(www.bunka.go.jp).

2. 2011 Tohoku (Sendai) Depremi ve Tsunamisi

- ✓ Yer: Kuzeydoğu Japonya (Miyagi, Iwate, Fukushima)
- ✓ Tarih: 11 Mart 2011
- ✓ Şiddet: 9.0 Mw
- ✓ Tsunami: 10 metreyi aşan dalgalar

- ✓ Kayıp: ~20.000'den fazla ölü ve kayıp

Müzelere ve Kültürel Miras Alanlarına Etkisi:

- ✓ Miyagi ve Iwate bölgesindeki müzeler ağır hasar gördü. Bazıları tsunamiyle tamamen sular altında kaldı.
- ✓ Ishinomaki Kent Müzesi, tsunami nedeniyle tamamen kullanılamaz hale geldi. Arşiv belgeleri ve objelerin çoğu suyla yok oldu.
- ✓ Açık hava müzeleri ve Jomon dönemine ait arkeolojik alanlar, tsunamiyle gelen su ve çamurla tahrip oldu.
- ✓ Hiraizumi Dünya Mirası Alanı, çevresel hasar aldı ancak UNESCO'nun hızlı müdahalesiyle kurtarıldı.
- ✓ Depolarda yer alan birçok eser yüksek raf sistemleri sayesinde kurtarıldı, ancak sabitlenmemiş raflardaki bazı objeler yere düşerek zarar gördü.
- ✓ Fukushima'daki nükleer sızıntı sebebiyle bazı kültürel alanlara uzun süre erişim sağlanamadı.

Bu felaket, Japonya'da sadece depreme değil, tsunami ve ikincil afetler (radyasyon, su baskını) için de kültürel mirasın korunması gerektiğini gösterdi. Bunun üzerine çok tehlikeli bölgelere dijital kopyalama (3D tarama), yüksek yerlere taşınma, acil tahliye planları ve arşivlerin bulut sistemine aktarılması gibi yeni stratejiler geliştirildi(www.bunka.go.jp).

1995 Kobe Depremi (Great Hanshin-Awaji Earthquake)

Zarar Gören Kültürel Mekan ve Müzeler

Hyōgo Prefectural Museum of Art (o dönemki adıyla Hyōgo Kenritsu Bijutsukan)

- ✓ Hasar: Binada ciddi yapısal hasar görülmedi fakat sergi alanlarındaki eserler, sarsıntıyla düşerek zarar gördü.
- ✓ Eser Kaybı: Bazı heykel ve seramik eserlerde kırılmalar yaşandı.

Ikuta Jinja Tapınağı (Kobe)

- ✓ Hasar: Ana tapınak yapısında çatlaklar oluştu; taş fenerler ve geleneksel kapılar devrildi.
- ✓ Önlem: Deprem sonrası restorasyon için geleneksel teknikler ve modern güçlendirme sistemleri bir arada kullanıldı.

2011 Tōhoku (Sendai) Depremi ve Tsunamisi

Zarar Gören Kültürel Mekan ve Müzeler

Sendai Mediatheque

- ✓ Hasar: Modern yapıya sahip bu kültür merkezi, yapısal olarak dayanıklı olsa da iç mekanlarda sergilenen sanat eserleri zarar gördü.
- ✓ Eylem: Dijital koleksiyonlar ve hareketli teşhir sistemleri kullanılarak zarar azaltılmaya çalışıldı.

Rikuzentakata Museum (Iwate)

- ✓ Hasar: Tsunamiyle tamamen yıkıldı, içerideki arkeolojik eserlerin neredeyse tamamı kaybedildi.
- ✓ Kurtarma: Kültür Bakanlığı arama kurtarma ekipleri, kalan parçaları kurtarmak için özel bir program başlattı.

Tsuruga Castle (Aizu-Wakamatsu, Fukushima)

- ✓ Hasar: Ana yapıda büyük bir hasar oluşmadı, ancak çevredeki taş yapılar ve sergi bölümleri zarar gördü.
- ✓ İyileştirme: Deprem sonrası Japonya Kültür Ajansı destekli güçlendirme uygulandı(www.bunka.go.jp).

Kütahya Müzesi Örneği

Ulu Camii yanında Vacidiye Medresesi olarak bilinen yapıdır. Medrese binası 1314 yılında Germiyan beylerinden Umur Bin Savcı tarafından yaptırılmıştır. Kesme taştan inşa edilen yapının portalı Selçuklu sanatının özelliklerini gösterir. Kapıları kubbeli orta mekana açılan dokuz küçük odası vardır. Müzede yer alan vitrinlerde Miyosen döneminden itibaren, Paleolitik, Kalkolitik, Eski-Tunç, Hitit, Frig, Hellenistik, Roma, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine ait eserler teşhir edilmektedir. Restorasyonu ve yeni teşhir düzenlemesi yapılarak 5 Mart 1999 tarihinde ziyarete açılmıştır (www.muze.gov.tr).

Müze yetkilileri ile yapılan görüşme de afet farkındalık eğitimi kapsamın da bilgiler istenmiştir. Formdaki sorulara 1 ile 5 arasında bir derecelendirme yapılması istenmiştir.

Yanıtlar şu şekildedir.

1-Daha önce Afad veya benzeri kuruluşlarda afet farkındalık eğitimi aldım.

Cevap:5

Aynı zamanda müzede hali hazırda bir Afad gönüllüsü bütün eğitimleri tamamlayarak afet yönetim sistemine dahil olmuştur.

2-Afet öncesi,sırası ve sonrasında ne yapmam gerektiğini biliyorum.

Cevap:4

Tüm personel itfaiye teşkilatı tarafından yangın söndürme ve diğer acil durumlar hakkında eğitim almış bulunmaktadır. Bunun yanında bir personel bakanlık tarafından afet farkındalık eğitmen eğitimi aldırılmış olup bu personel diğer bütün personellere eğitim vermiştir.

3-Çalıştığım müzede afetlere (yangın,deprem,sel vb..) uygun önlemler alındığını düşünüyorum.

Cevap:5

Müze içerisindeki raflar ve dolaplar uygun standartlarda sabitlendi. Ayrıca vitrin içerisindeki eserler uygun koşullarda sabitlendi. Müzede yönetmeliklere uygun şekilde yangın ihbar ve yangın söndürme cihazları bulundurulmakta. Bakımları ve kontrolleri uygun zamanlarda yaptırılmaktadır.

4-Müzede bulunan yangın güvenlik önlemleri yeterli seviyededir.

Cevap:4

Müze çalışanları yangın söndürme eğitimlerini itfaiye teşkilatlarından almış bulunmaktadırlar. Ayrıca acil durum eylem planları ve söndürme, kurtarma ve ilk yardım ekipleri yönetmeliklere uygun şekilde hazır bulunmaktadır. Yangın söndürme cihazları ve yangın ihbar butonları yeterli seviyededir.

5-Müzede bulunan eserler afetlere karşı yüksek seviyede korunuyor.

Cevap:5

Müze içerisindeki raflar ve dolaplar uygun standartlarda sabitlendi. Ayrıca vitrin içerisindeki eserler uygun koşullarda sabitlendi

6-Müzenin depreme karşı dayanıklı bir yapı olduğunu düşünüyorum.

Cevap:5

Kütahya müzesi çok eski bir yapı olmasına ve birçok deprem geçirmesine karşı sapasağlam şekilde görevini yapmaya devam etmektedir.

Ayrıca yaptığımız araştırmalar neticesinde, açılacak olan Kütahya Müzesi yeni binası en son teknolojik yangın algılama, söndürme ve tahliye sistemlerine sahip olduğu deprem ve sel gibi afetlere karşı ileri seviye önlemler alındığı bilgisine ulaşılmıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Arkeoloji biliminin amacı, geçmişe ışık tutarak geçmişi canlandırmak, ilk çağ insanını düşünceleriyle ve bunların sonucu gerçekleştirdiği yapıtlarla günümüz insanına derinlemesine tanıtabilmek, onu anlamasına yardımcı olabilmektir. Bu amaçla, eski kültür kalıntılarını bulup ortaya çıkarmak, onları tanımlayıp, aslına uygun bir biçimde tekrar kurarak geçmiş kültürleri yorumlayıp aydınlatmaya çalışır.

Ülkemizin bizlere en değerli hediye olarak sunulmuş olan kültür mirasımızın zenginliğinin gelecek nesillere en güzel şekilde aktarımının sağlanması için koruma politikalarının yerelde kök salması, kamu yararına yaygınlaşması ve halka mal olması gibi sonuçlar ortaya çıkarabilmek hepimizin ortak kültürel miras bilinci sağlamamız neticesinde can bulacaktır. Bu amaca ulaşmak için gerekli mevzuat eksikliklerini gidermek ortak bir kültür mirası bilinci sağlamak, definecilik anlayışından zengin olmak yerine kültürel zenginliğimizi koruma anlayışını yaygın kılmak, en son teknolojik gelişmelere uygun olarak daha çağdaş koruma yöntemleri sağlamak, değişen iklim koşullarına karşı oluşabilecek afetlere karşı kültür mirasımızın korunmasını sağlamak, Kültürel Mirası Koruma yönetim modelleri oluşturmak bizlere düşen görevler arasında bulunmaktadır.

Türkiye’de toplumun kültürel mirası koruma ile ilgili eğitim ve bilinç eksikliği sorunu, temel problemlerden biridir. Sahip olunan arkeolojik mirasın korunması, yapılan koruma çalışmalarının sürekliliğinin sağlanması, ancak bunlara sahip çıkan ve kimliğinin bir parçası olarak içselleştiren bir toplum ile mümkündür. Bu durum, kültür mirası bilinci ile ilgili eğitimin gerekliliğini ortaya koymaktadır. Ayrıca kaynakların ve uzman personel sayısının artırılmasıyla birlikte disiplinler arası çalışma yönteminin benimsenmesi konuya katkı sağlayacaktır. Mevcut şartlar altında uygulanabilir planlar yapılarak koruma ve sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmalar hayata geçirilmelidir. Merkezi yönetimle birlikte, yerel idareler ve sivil toplum kuruluşlarının iş birliği, sonuca ulaşmada oldukça etkilidir.

Koruma mevzuatının uluslararası düzenlemeler doğrultusunda bütüncül hale getirilmesi, uygulamada görülen aksaklıkların giderilmesi ayrıca bilimsel veriler ışığında uygulamaya yönelik teknik düzenlemelerin yapılması oldukça önemli gözükmetedir. Ayrıca kültür mirasına yönelik olarak afet yönetim sistemine ve alt bileşenlerine kanunda yer verilmesi önem arz etmektedir. Afet riski altındaki alanlarda hızla belgeleme çalışmalarının tamamlanması ve ülkemizin zengin arkeolojik mirasının her türlü tehlikeye karşı korunması sağlanmalıdır.

Acil koruma önlemleri

- ✓ Yıkıntılarda kültür katmanlarını içeren izlerin korunmaya alınması. Kültür varlığı yapıların enkazlarının kendi parselleri içinde güvence altına alınması.
- ✓ Destekleme, payandalama, iskele gibi geçici önlemlerle kültür varlığı yapıların ayakta kalan kısımlarının güvenliğinin sağlanması.
- ✓ Enkazın kaldırılması sürecinde yıkıntıların altında ortaya çıkan veya çıkabilecek arkeolojik kültürel katmanların tespit edilmesi, hızlı envanterinin yapılması ve olası tahribata karşı gerekli önlemlerin alınması.

Kısa vadede (Mevcut durumun belgelenmesi, hasar tespitleri, belge derleme):

- ✓ Kültür varlıklarına dair mevcut araştırmaların, belgelerin, projelerin, tescil kayıtlarının derlenmesi, bu çalışmaları hazırlayan uzmanlarla iş birliği yapmak üzere bağlantıların tesis edilmesi.
- ✓ Özellikle sivil yapıların belgelenmesi için deprem öncesi duruma ilişkin kişisel arşivlerdeki fotoğraf benzeri belgelerin yaygın bir çağrı yapılarak toplanması ve dijital ortamda arşiv oluşturulması.
- ✓ Depremden sonra ayakta kalan kısımların tespiti ve yıkıntılardaki özgün yapı parçalarının sınıflandırılması.
- ✓ Ayrıntılı yapısal hasar analizlerinin yapılması, yıkım sürecinin anlaşılması ve belgelenmesi.
- ✓ Mümkün olduğunca tutarlı veri toplanması için ICORP, ICCROM ve başka kurumlarda mevcut hasar tespiti/analiz formlarının birleştirilerek kullanılması.
- ✓ Afet ve risk yönetimi konusunda var olan kılavuzların güncellenerek kullanıma sokulması.
- ✓ Yapıya tarihi boyunca yapılmış olan farklı restorasyon müdahalelerinin deprem dayanımının saptanması.
- ✓ Deprem sonucunda ulaşılabilir hale gelen katmanların belgelenmesi, kayıt altına alınması, koruma süreçlerinin başlatılması (kentsel yapılaşmanın altında kalmış olan arkeolojik katmanlar veya farklı kültür bileşenleri ortaya çıkmış olabilir).

Orta vadede (Afet bölgesinde yaşamın yeniden kurgulanması):

- ✓ Bölgeye yönelik disiplinler arası, bütüncül ve kapsamlı bir stratejik eylem planı yapılması, onarım önceliklerinin tanımlanması ve farklı bölge ve temalarla ilgili alt-projelerin kurgulanması (burada mevzuatımızda bulunan alan yönetim planlaması yaklaşımlarından yararlanılabilir).
- ✓ Yeni yerleşmelerin kurulması sürecinde, tarihi kentlerimizin ve kırsal dokularımızın insansızlaştırılmadan (terk edilmeden), ve müzeleştirilmeden, tarihin izlerinin yeni yapılaşma altında silinmesine izin verilmeden, sosyo-kültürel dokuyu yaşama yeniden bağlayabilmek için yerel yaşamın tüm canlılığıyla devam ettiği sağlıklı ve dirençli tarihi merkezler/yerleşimler olarak planlanması.
- ✓ Kentlerin yeniden yapılanma sürecinde bu kentlerin arkeolojik olarak çok katmanlı yapısının planlama çalışmalarında gözetilmesi, kentsel arkeolojinin alanında arkeoloji, planlama, mimarlık gibi farklı disiplinlerinde uzman kadrolarının güçlendirilmesi,
- ✓ Kültür varlıklarında yapılacak onarım ve restorasyon işlemleri için ilkelerin, kullanılan teknik/yöntemlerin ve mevzuatın değerlendirilmesi. Depreme ve genel olarak afetlere dirençli planlama ve mimari koruma önlemlerinin alınması, bu yönde projeler geliştirilerek uzman kadrolarının güçlendirilmesi.

- ✓ Bölgeye ilişkin yapılacak bütüncül plan çerçevesinde, öncelikleri belirlenen kültür varlığı yapıların tanımlanan ilkeler doğrultusunda bilimsel yöntemlerle restorasyon uygulamalarının gerçekleştirilmesi.

Uzun vadede (Afete dirençli kültürel miras koruma ve yönetimi):

- ✓ Koruma / önleyici koruma, sağlıklı ve dirençli yerleşimler kazanmak için gerekli ulusal ve bölgesel plan ve projelerin geliştirilmesi.
- ✓ Geleceğe yönelik afet hazırlık risk planlamalarının yapılması, başka yerleşimlere de uyarlanması.
- ✓ Gerek deprem bölgesi gerek ülkemizin diğer bölgeleri için kültür varlıklarında afet riskini azaltmaya yönelik, kurumsal ve insani kapasite geliştirme çalışmaları yapılması, eğitimler verilmesi, dünya çapında ve ulusal çapta uzman kurumlarla iş birliği projeleri geliştirilmesi.
- ✓ Deprem vesilesiyle oluşan kurumsal iş birliklerinin uzun vadeli ve sürdürülebilir kılınması.
- ✓ Afetlerden kaynaklanan tüm sosyal, ekonomik, psikolojik ve çevresel kayıpların minimum seviyede olması için projeler, stratejiler hazırlayarak proaktif bir yaklaşım sergilemeye daha fazla gayret göstermek gerekmektedir.
- ✓ Uluslararası iş birlikleri ve paydaşlar ile birlikte özellikle Japonya gibi deprem ve afetlerden koruma ve korunma bilinci yüksek ülkelerle, projeler gerçekleştirilerek gerekli çalışmaların yapılmasına önem gösterilmelidir.

KAYNAKÇA

Akkaya, M., (1993), Eski Eser Tahribatı ve Defineciler, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi, Cilt:36, Sayı:1-2,Ankara.

Ahunbay, Z., (2010), Arkeolojik Alanlarda Koruma Sorunları Kuramsal ve Yasal Açılardan Değerlendirme, Tüba-Ked, Cilt:8.

Akkuş, Z. ve Efe, T.,(2015),Türkiye’de Defineciliğin Kültürel Mirasın Korunması Bağlamında Değerlendirilmesi, Birey ve Toplum Dergisi,Cilt:5 Sayı:10.

Çekül Vakfı, (2010), Yerelden Ulusala Ulusaldan Evrensele Koruma Bilincinin Gelişim Süreci

Define Arama Yönetmeliği, (1984), T. C. Resmi Gazete, 18294,27 Ocak 1984.

Diñçer, İ.,(2012), Kültür Mirasın Korunmasında “Risklere Hazırlık” Kavramının Gelişimi, Mimarlık Dergisi, İstanbul.

Gündoğdu, D.,(2014),Tarihi Çevrelerde Afet Risk Yönetimi İçin Bir Model Önerisi, Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu ile Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, (2004), 25535, 27 Temmuz 2004.

Koray, Ö., ve Dilek, S.,(2011),Kültürel Miras Yönetimi: Birgi Bütünleşik Sit Alanları için Bir Model, BAÜ Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi,Cilt:13 Sayı:2.

İstanbul Proje Koordinasyon Birimi,(2014),Kültürel Mirasın Korunması, İsmep Rehber Kitaplar.

Özmen,B.(2018). “Afet Yönetimi ve Temel Kavramlar”. (Ed. Bülent Özmen). Afet Yönetimi 1,ss.3-20,T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını No:3530,Eskişehir

Özcan, K., & San, D. K. (2011). Kültürel miras yönetimi: Birgi bütünleşik sit alanları için bir model. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 97-101.

Savrum, M. (2011). Bademağacı Höyüğü’nde arkeolojik mirasın korunması değerlendirilmesi ve sürdürülebilirliğine yönelik sorunlar. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (4), 94-100.

Şener,Y.,(2012),Arkeolojik Alanda Yerinde Mozaik Koruma Yöntemleri, Jmr 5, Cilt:5

T.C. Kültür Bakanlığı ve T.C. Antalya Valiliği, (1991), Arkeolojik Sit Alanlarının Korunması ve Değerlendirilmesi 1. Ulusal Sempozyumu.

Vakıflar Genel Müdürlüğü,(2012), Tarihi Yapılar İçin Deprem Risklerinin Yönetimi Kılavuzu

https://www.yapi.com.tr/haberler/depremde-zarar-goren-kulturel-mirasin-insa-sureci-basliyor_198732.html

Uzun, F. V., & Somuncu, M. (2023). Depremler sonrası Antakya kentsel kültürel mirası hakkında değerlendirme. Ankara Üniversitesi Çevrebilimleri Dergisi, 10(1), 9-23.

UNESCO Dünya Mirası Merkezi (2020). “Disaster Risk Management of Cultural Heritage Sites”.

Japanese Agency for Cultural Affairs. (2021). “Cultural Properties Protection Systems in Japan”.

Zıvrallı, C. & Cabbar, D. (2015). Kültürel Mirasın Korunmasında Uluslararası Yaklaşımlar. Zıvrallı, İ., ve Cabbar, N.,(2015), Kültür Varlıklarında Risk Yönetimi; Gelişimi, Güncel Durum Ve Öneriler, 5. Tarihi Eserlerin Güçlendirilmesi ve Geleceğe Güvenle Devredilmesi Sempozyumu.

“A composite informational document featuring Japan's museum disaster preparedness” (Görsel analizi, 2025).

Japanese Agency for Cultural Affairs (Bunkachō). Reports on Cultural Property Damage from the 2011 Earthquake – <https://www.bunka.go.jp>

Kobe City Archives. Damage Assessment from the Great Hanshin-Awaji Earthquake

Ziegler, A. (2013). “Preserving Cultural Heritage in Japan After Natural Disasters.” Journal of Museum Studies.

UNESCO World Heritage Centre – “Earthquake Risk Preparedness in Cultural Sites of Japan”

<https://whc.unesco.org>

Çekül Vakfı (2010). Kültürel Mirasın Korunması Üzerine Yayınlar.